

תקצירים בעברית

קדושת הארץ ושלילת המדינה – דת ופוליטיקה בעדותו של יהודה לייב מאגנס לפני הוועדה האנגלו-אמריקנית

זויד ברק-גורודצקי

במאמר זה אציג את עדותו של יהודה לייב מאגנס מטעמה של איחוד בפני הוועדה האנגלו-אמריקאית, ואבדוק האם, למרות הריאליה הפוליטית והאינטרסים המדיניים שעמדו מאחורי הקמת הוועדה, הייתה השפעה לרעיונותיו האידאיים-מוסריים של מאגנס ולפרוגרמה הפוליטית שלו על מסקנותיה. בפרט, ברצוני לבחון את האפשרות שאחד הרעיונות היסודיים של מאגנס, לפיו היות ארץ ישראל ארץ קדושה לשלושת דתות ולשני עמים שוללת את מימוש הלאומיות הפרטיקולרית בה, ומחייבת הלכה למעשה מתווה דו-לאומי כלשהו, הטביע את חותמו על דו"ח.

מבחינה מתודולוגית, המאמר מבוסס על קריאה צמודה של עדותו של מאגנס בפני הוועדה האנגלו-אמריקאית, ראשית כדי לחשוף את ההיבטים הדתיים-פוליטיים המקופלים בעדות עצמה. בהמשך לכך, עדותו של מאגנס נבחנת ביחס לשני סוגי מקורות ומתוך שתי מטרות: ביחס לדו"ח הוועדה – במטרה לחשוף השפעה אפשרית של עדותו של מאגנס על מסקנות הוועדה; וביחס לספרות המחקר – בכדי להציג את האפשרות להשפעה "תיאופוליטית" שחורגת מהניחות המקובל של השתלשלות הכוחות הפוליטיים שהביאו להקמת הוועדה ולפרסום מסקנותיה. בכך מצטרף מחקר זה למהלך כולל של בחינה מחודשת של המחשבה והמעשה הציוניים שלפני קום המדינה מנקודת המבט של התיאולוגיה הפוליטית.

החירב'ה שלנו "יצוגי חורבות ערביות בתרבות הישראלית

דפנה לזין

מחקר זה מציג בביקורתיות את תולדות תפיסת החורבה בשירה, בסיפורת ובאמנות הישראלית. באמצעות הצגת שתי יצירות בנות-זמננו העוסקות בדימוי החורבה הערבית הוא מציג תפיסה חלופית. את היצירות יצרו אמנים ישראלים: דור גז, אמן ממוצא יהודי ופלסטיני כאחד, וחנא פרח – כפר בירעים, אמן ממוצא פלסטיני, בנאי וארכיטקט. המאמר מבקש להראות כי ייצוגי החורבה בתרבות הישראלית נוטים לרוב לאוריינטליזם ולרומנטיקה, הם מייצרים את החורבה ומשמרים אותה למען אינטרסים פוליטיים, לאומיים וכלכליים. לעומת זאת, יצירותיהם של גז ופרח מורות בביקורתיות על הצד הפוליטי של ייצוגה של החורבה.

השפעת גלי העלייה הגדולים למדינת ישראל על תחרות מלכת היופי של ישראל

הדס לחמן

במאמר זה ארצה לבחון אם השפיעו גלי העלייה הגדולים שהגיעו למדינת ישראל במהלך שנות קיומה על תחרות 'מלכת היופי של ישראל' וכיצד, על המועמדות והזוכות בתחרות זו ועל אידיאל היופי הישראלי הנשקף ממנה. תחילה אציג את המשמעויות הלאומיות והפוליטיות הטמונות בתחרויות יופי המתקיימות בכל שנה ברחבי העולם ולאחר מכן אתיחס למשמעויות שנטעו בתחרות זו גם במדינת ישראל. במאמר זה בחרתי להתמקד בשלושה גלי עלייה מרכזיים: 'העלייה ההמונית' עם קום המדינה ובמהלך שנות החמישים, העלייה מצפון אפריקה ורומניה בתחילת שנות השישים והעלייה מברית המועצות לשעבר בשנות התשעים. לאחר סקירת מאפייני כל אחד מגלי עלייה אלו, בחנתי וניתחתי את גיליונות עיתון לאישה אשר סיקרו את תחרות מלכת היופי באותן השנים.

באמצעות בחינת המאפיינים הפיזיים והביוגרפיים של המתמודדות ושל הזוכות בתחרות 'מלכת היופי של ישראל' והשינויים שחלו במראן ובמוצאן

במהלך השנים הגעתי למסקנות בנוגע לשינויים שחלו בתפיסת היופי בחברה הישראלית ובמעורבות הקבוצות השונות בה. גם ירידת ערכה של התחרות והשימוש הפוחת בזכות בה לתפקידים לאומיים לעומת השימוש העולה של הזכות במינוף המקצועי בעולם הדוגמנות, מצביעים על תהליכים עמוקים יותר בחברה הישראלית ועל מעבר מתפיסות קולקטיביות לתפיסות יותר אינדיבידואליות.

‘אוכל, כבוד ואהבה’ - התמורות שחלו בתרבות האוכל של יוצאי אתיופיה בעקבות עלייתם לישראל

מאיה קוילר

התמורות שחלו בתרבות האוכל של יוצאי אתיופיה בעקבות עלייתם לישראל, חושפות היבטים שונים של מרקם החיים המשפחתי והקהילתי של יהודי אתיופיה לאורך ציר הזמן ההיסטורי.

באתיופיה חיו ‘ביתא ישראל’ כקבוצת מיעוט אתנית ודתית בעלת ייחודיות בקרב שכנים בני קבוצות אחרות. כיום יהדות אתיופיה, מעוררת עניין וסקרנות ציבורית ומחקרית ולספרות העוסקת בנושא חשיבות בשל התובנות החברתיות והתרבותיות שעולות מכך בנוגע לחיי הקבוצה באתיופיה ובקונטקסט החדש עקב המעבר לישראל.

במאמר זה אבקש להציג נקודת מבט נוספת המשלבת בין ההיבט ההיסטורי ובין ההיבט האנתרופולוגי של נושא זה. תרבות המזון אשר מכילה נורמות, ערכים, טעמים וריחות, לצד מקורות המזון וחלוקת התפקידים סביב הבישול – מאירים סוגיות הקשורות למגדר ונשיות ודרכם ניתן ללמוד על אורח החיים בכפר ועל התפקידים החברתיים והמשמעויות הדתיות אשר נקשרו לתרבות המזון בקרב יהדות אתיופיה. כמו כן, סיפור עלייתה וקליטתה של יהדות אתיופיה לישראל וביתא ישראל כפרט, חושף תהליכים ותמורות החלים במזונם. לכן חיבור זה עשוי לשקף ‘משא ומתן קולינרי’ המתרחש בקרב ציבור יוצאי אתיופיה, בין הרצון לשמר ערכים ודפוסים תרבותיים מארץ המוצא, לצד אימוץ והסתגלות לערכים ונורמות חדשים בחברה הישראלית, סוגיה בעלת השלכות חברתיות, תרבותיות ומגדריות.

על האינטרס המדינתי להכרה בזכות לסרבנות מצפונית – המקרה הישראלי

איתי רגב

מאמר זה מבקש לדון בסוגיית הסרבנות המצפונית, ובאופן שבו מתמודדת המדינה עם תופעה זו. ככלל, המדינה מקדשת את העיקרון של שלטון החוק, ומבקשת להעניש מפרי חוק. ככל שהדבר נוגע לסרבני מצפון, כאשר מדובר בהפרת חוק הנוגעת לסוגיות ולהיבטים של בטחון המדינה, היה אפשר לצפות כי המדינה תגלה נחרצות רבה עוד יותר בהענשת המפריים. בפועל, דומה כי המדינה מגלה אמביוולנטיות מסוימת בכואה להתייחס לסיטואציה שבה אנשים חיוביים לכאורה, בעלי מצפון, מבצעים פעולה שלילית לכאורה, של הפרת החוק. כפי שאראה להלן, אני סבור שאפשר ללמוד על אינטרסים נוספים של המדינה, מלבד הענשת מפרי החוק, המביאים אותה להימנע ממיצוי הדין עם סרבני המצפון, ואני מקווה לעמוד על מקצתם בחיבור זה. בקליפת אגוז אציין רק כי נדמה שהמצב הנוהג וההסדרים שהתגבשו בפועל משיגים תכליות חברתיות אחרות (למשל 'שקט תעשייתי'), ועל כן, את התשובה יש לחפש מתוך הסתכלות מערכתית רחבה, ובהתחשב בשיקולים של משילות ושלטון, ולא מנקודת מבט משפטית מצומצמת בלבד.